

СЕКЦІЯ 4. ФІНАНСИ, БАНКІВСЬКА СПРАВА ТА СТРАХУВАННЯ

SECTION 4. FINANCE, BANKING AND INSURANCE

УДК 336.71

JEL Classification: E52, E58, H56

Дзюблюк О. В.,

д-р екон. наук, професор,
професор кафедри фінансів ім. С. І. Юрія,
Західноукраїнський національний
університет, м. Тернопіль

**МОНЕТАРНА ПОЛІТИКА І ПІДТРИМКА
ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ**

Одним із механізмів забезпечення економічної безпеки є монетарна політика, від ефективності реалізації якої залежить стабільність цін, сукупний попит, кредитна та інвестиційна активність, економічне зростання, а отже, готовність економіки протистояти зовнішній агресії, суверенність та незалежність країни. Монетарна політика відіграє ключову роль у підтримці економічної безпеки держави, оскільки через інструменти регулювання грошової маси та кредитних умов вона нейтралізує загрози інфляційної дестабілізації, валютних шоків і фінансових криз, забезпечуючи реалізацію національних інтересів і підтримуючи національну безпеку.

Національна безпека сьогодні розглядається як захищеність життєво важливих інтересів людини і громадянина, суспільства і держави, за якої забезпечуються сталий розвиток суспільства, своєчасне виявлення, запобігання і нейтралізація реальних та потенційних загроз національним інтересам, тобто як зменшення небезпеки руйнування суспільної системи під впливом екзогенних та ендегенних чинників, що можна визнати фундаментальним критерієм ефективності державної стратегії. Невід'ємною складовою національної безпеки є економічна безпека країни, яка визначає спроможність держави забезпечувати захист національних економічних інтересів від зовнішніх та внутрішніх загроз, здійснювати поступальний розвиток економіки з метою підтримання стабільності суспільства і достатнього оборонного потенціалу за будь-яких умов і варіантів розвитку подій.

Економічна безпека може бути визначена як складна багатофакторна категорія, що характеризує здатність національної економіки до розширеного самовідтворення з метою задоволення на визначеному рівні потреб власного населення і держави, протистояння дестабілізуючій дії

чинників, що створюють загрозу нормальному розвитку країни, забезпечення конкурентоспроможності національної економіки у світовій системі господарювання. Серед напрямів монетарної політики у забезпеченні національної безпеки ключовим виступає економічна безпека, що є умовою досягнення нової якості зростання.

Ефективна реалізація монетарного управління економікою є запорукою економічного зростання та зміцнення конкурентоспроможності національної економіки в контексті забезпечення економічної безпеки держави, оскільки воно створює умови для соціально-економічного розвитку та безпосередньо впливає на макроекономічні процеси в країні, зокрема, на економічну динаміку, рівень та темпи інфляції, стан фінансового ринку, динаміку та структуру зайнятості. При цьому рівень забезпечення економічної безпеки залежить від розвитку її підсистем, у тому числі фінансової безпеки, яка виступає основним гарантом стабільності, забезпечуючи створення необхідних фінансових умов для стабільного соціально-економічного розвитку країни та підтримання її стійкості до фінансових шоків та дисбалансів. Як багатофакторна категорія, фінансова безпека включає різні складові, серед яких однією із визначальних є безпека у грошово-кредитній сфері, котра досягається завдяки ефективній монетарній політиці та належному функціонуванню банківської системи [1].

У цьому контексті доцільно виділити монетарну складову економічної безпеки, яка відображає значення стабільності національних грошей як фундаменту макроекономічної стійкості. Саме контроль інфляції та підтримання довіри до національної валюти формують передумови для передбачуваного економічного розвитку, забезпечення інвестиційної активності та захисту фінансової системи від дестабілізуючих впливів. Монетарна політика у такому вимірі виступає одним із ключових індикаторів рівня економічної безпеки: у національних статистичних системах вона зазвичай відображається через інтегральні оцінки, що включають блок "фінансова безпека" (зокрема, в Україні офіційно використовується інтегральний індекс економічної безпеки з монетарними показниками). Це підкреслює, що ефективна грошово-кредитна політика не лише забезпечує стабільність грошового обігу, а й слугує стратегічною передумовою економічної безпеки держави [2].

У світовій практиці роль монетарної політики у забезпеченні економічної безпеки підтверджується низкою інституційних прикладів. Так, у країнах Європейського Союзу ключовим критерієм макроекономічної стабільності та захищеності економіки вважається цінова стабільність, що прямо закріплено у Маастрихтських критеріях конвергенції. Дотримання

визначених меж інфляції є необхідною умовою для інтеграції до єврозони та підтримання стійкості європейської валютної системи. У Сполучених Штатах Америки Федеральна резервна система реалізує політику так званого подвійного мандату, який передбачає одночасне забезпечення стабільності цін та досягнення максимальної зайнятості. Це свідчить про стратегічне значення монетарного управління у гарантуванні внутрішньої стійкості економіки, її конкурентоспроможності та здатності протистояти зовнішнім шокам.

Отже економічна безпека постає як базова складова національної безпеки країни, де монетарна політика виконує функцію протидії внутрішнім і зовнішнім загрозам, таким як гіперінфляція чи дефіцит платіжного балансу, що можуть підірвати реальний ВВП і зайнятість. У контексті України Національний банк, керуючись Конституцією та Законом "Про Національний банк України", пріоритизує цінову стабільність, тобто низьку та прогнозовану інфляцію, як основу для довгострокових інвестицій і пом'якшення кредитних ризиків, що не є ізольованою метою, адже фінансова стабільність банківської системи та стійке зростання ВВП досягається лише за умови, що вони не суперечать антиінфляційному курсу, подібно до практик центральних банків із інфляційним таргетуванням як головним монетарним режимом.

Для України значення монетарної політики у системі економічної безпеки особливо зросло в умовах воєнного стану після 2022 року. Вона фактично набула функції стратегічного щита, оскільки контроль інфляції, забезпечення валютної стабільності та підтримка довіри до банківської системи стали безпосередньо пов'язаними з обороноздатністю держави. Надійна грошово-кредитна політика дозволила зберегти функціонування фінансового сектора, стабілізувати курс національної валюти, запобігти паніці серед населення та бізнесу. Водночас саме монетарна політика створює передумови для ефективного використання міжнародної фінансової допомоги, інтеграції у глобальні ринки капіталу та поступового відновлення економіки у післявоєнний період.

Таким чином, сам базис економічної і фінансової безпеки держави формують такі чинники як стабільність національної валюти, керованість інфляцією, активізація кредитних відносин, забезпечення ефективного виконання своїх функцій фінансово-кредитною системою та стимулювання виробництва. У цьому контексті важлива роль відводиться монетарній політиці як складовій економічної політики держави, що покликана управляти процентними ставками, грошовою масою та валютним курсом, забезпечуючи належний рівень економічної безпеки відповідно до

державної стратегії. При цьому важливо, що у короткостроковому періоді зниження процентних ставок і зростання грошової маси здійснюють позитивний вплив на економічну безпеку через підвищення платоспроможного попиту та обсягів виробництва, однак у довгостроковій перспективі вплив високої інфляції на економіку має негативний характер. Водночас застосування грошово-кредитних інструментів, на відміну від використання адміністративних (інструментів бюджетно-податкової політики), створює умови для підвищення ефективності ринкових механізмів у частині саморегулювання, нівелюючи внутрішні дисбаланси, притаманні фінансовій системі, що у кінцевому підсумку позитивно позначається на стані економічної безпеки країни.

Список використаних джерел

1. Дзюблюк О. В., Сутність банківської системи та її роль в економіці ринкового типу. *Фінанси України*. 2002. №8. С. 79-85.
2. Національний банк України. Грошово-кредитна статистика. URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/sector-financial>.

УДК 336.74:336.7:339.9

JEL Classification: H63, G12, E62

Zharikova, O. B.,

PhD, Associate Professor of the
Department of Banking and Insurance,
National University of Life and Environmental
Science of Ukraine, Kyiv

Mykhalchyshyna, L. H.,

PhD, Associate Professor of the
Department of Taxation, Finance and Management,
Private Higher Education Institution "Vinnytsia Institute
of Garment Design and Entrepreneurship", Vinnytsia

DOMESTIC GOVERNMENT BONDS AS A TOOL FOR FINANCING THE STATE BUDGET

The domestic government bond market is a key segment of Ukraine's financial market, ensuring the mobilization of domestic and external financial resources to cover the needs of the state budget. The effective functioning of the